

Լրագրոյս մէկ յրգանքն 30
օրիցալ է: Բաժանորդագ-
րութեան տեղին Պոլիս ֆին-
նանսըսար Գիւրքեան տը-
պարանն: Մեզ ուղղուելիք
անտորագիր էլ անվնար
նամակ չընդունուիր: Ըն-
դունաձեռքըն ալ էտ չը
տրուիր:

ԱՍԻԱ

Շրգանից գինը կանխիկ վը-
նարելի դաճեկան 30
կիսալրգանք . . . 30
Իւրաքանչիւր քերքը 1
Մանուցմանց տողը 2
Շատ անգամի Բամար զատ
սակարկութիւն կըլլայ:
Գաւառաց բօսթայի ծախ-
քը սոճողին վրայ է:

ԹԱՐԳՄԱՆ ՀԱՅՐԵՆԵԱՑ

Ա. ՇՐՁԱՆ ՇԱԲԱՐ 3 ՓԵՏՐՎԱՐ 1873 ԹԻԻ 18

ՏԱԽԻԼԻՅԷ

— Այաֆրանկա շուկայի Գունճու կե-
ճէտի, իզմիրտէ տէնիզ գըբըսընտա գա-
զըզլար իւստիւնէ թուլթուրուլմուշ Գաֆէ
Գիւլօթօ խամինտէ չալըլը գահվէտէ օյնա-
տըլաճագ պիր օյունուն իճրասընտա հաղըր
պուլունմագ իչին կէլէն խընճախընճ սէյիր-
ճիլէր տօլմագտա իքէն պինա երգըլուպ սէ-
յիրճիլէրին քեաֆֆէտի տէ տէնիզէ տիւշէ-
րէք եիւզ քըրք քիշի գատար թէլէֆ օլ-
մուշ տըր:

Գահվէ սահիպինէ Հիւքիւմէթ թարա-
ֆընտան պու պապտէ հէր նէ գատար իխ-
թար օլունմուշ իսէ տէ, իճապը իճրասընա
տիգաթ օլունմայուպ պու գատար քիշինին
թէլէֆինէ սէպէպ օլմուշ օլտուղունտան միւ-
ճաղաթ օլմագ իւզըր հափս իտիլմիշ տիր:

Մէսմուլաթա նաղարէն Սուսամ ճէզի-
րէսինտէ վազու պուլան հարէքթի արդ-
տան տէօրթ քէյ խարապ օլտրագ, մու-
թաղաբուր օլտնլէրի թէսէլլի վէ միւհթա-
ճինէ իւանէ իթմէք իչին, տիվանը ճինայէթ
ըէյիսի Սալիմ էֆէնտի հաղըթթէրի Պապը
Ալի թարաֆընտան օլ թարաֆա կէօնտէ-
րիլմիշ տիր:

— Պէյրուլթտան ալընան թէլէզրաֆ
մէայինէ նաղարէն, ճէպէլլի Լիւֆնան Մու-
թասարըրֆը տէվէթլու Ֆրանքօ բաշա
հաղըթթէրի, միւպթէլա օլտուղլարը խա-
թալըգտան գուրթուլմայուպ բաղար էը-
թէսի ախշամըսը աղմի տարի պագան իթմիշ
տիր:

— Թիւթիւն Բէթիսինին եէվմիյէթէքմիլ
մասրաֆը չըդտըգտան քօնրա, խաղինէյի
Տէօլլէթէ կիւնտէ 300 իրա հասըլաթ վէր:

տիլի պիտիրմիշ օլտուղունմուշ միսիլու,
հասըլաթը մէզքիւրէնին կիւն պէ կիւն թէ-
զայիւտ վէ ան գարիպ վարիտաթը խալիսէ-
սի 1000 լիրայի թէճավուզ իտէճէյի սէյ-
լէնիլմէքտէ տիր:

— Մաթպուլաթ նիզամնամէսինի իսլահ
վէ թատիլի զըմընտա, թէրճիւմանը տիվա-
նը հիւմայիւն սաատէթլու Սպտուլլահ պէյ
էֆէնտի հաղըթթէրինին թահաը ըիւա-
սէթլէրինտէ պիր գօմիսիօն թէշքիլ պույ-
րուլուպ, սաատէթլու Օտեան վէ Մաճիտ
պէյ էֆէնտիլէր իլէ խարիճիյէ նաղարէթի
ճէլիլէսի սոլօգաթը Բարնիս էֆէնտի տախի
գօմիսիօնը մէզքիւրտէ աղա պուլունմագ-
տա տըրլար:

— Կէլէն հաֆթա տախի իպրէթ զազէ-
թասընըն պիր այ միւտտէթլէ թաաթիլ օ-
լունմասը մա էթթէէսիւֆ մէսմուլունմուշ օլ-
մուշ տըր:

Հաղէթա մուհարրիլէրին եէտլէրինտէքի
իքի տիրհէսիլք գալէմ, եագըն վագըթտան
պէրու չէքի թաշընտան աղըր կէլմէքտէ
տիր, աշք օլտուր անը իքի բարմագ իլէ
կէճէ կիւնտիւզ մասալ եաղմագ իլէ օյնա-
տանլարա:

— Ճէպէլի Լիւֆնան միւթէնարըրֆը Ֆը-
րանքօ բաշա հաղըթթէրինին քէյֆիդլիք-
լէրի, Չաթը հաղըթթի Սատարէթթէնահի-
նին մէսմուլի ալիլէրի օլմասըյլա, իսթիֆա-
րը խաթըր իչին, եալէրի հարպ իզըթլու
Սամի պէյի Պէյրուլթա կէօնտէրմիլլէր ի-
տի, Պու քէրքէ, Պէյրուլթուն Հատիգաթ
իւլ Ախպար նամ զաղէթատա, միրի միւմա-
յիլէյիլ իլէ, թարաֆը ալիլ Սպտրաղամի-
տէն, իսթիֆասարը հափի, միւշարիլէյի
կէօնտէրիլէն էմընամէյի սամինին սուրէթի

օգուծմունչ օլտուղունտան, այնքն նագլի տերիզ,

(Սուրէթի էմրնամէյի սամի)

Մէսմուի սէնավերի օլան ինհըրաֆը մի. զաճը տէվէթէրի հագըգաթէն թէսըրի մուճիպ օլտուղունտան, պիղզաթ, Չաթը ալիլէրինի միւշահէտէ վէ իսթիֆսարը խա. թըրը տէվէթէրի իչին, եավերի հարպ իզ. զէթուլ Սամի պէյ, սավպը վալէալէրինէ իրսալ գըլընտըղը կիպի, քեամիլէն, թաս. հիհի միզաճ պույրուլունճայա դաճաթը, մի. ըի միւսմաիլէյհէ թէվտիէն, ճէպէլի լիպ. նանըն իտարէ, վէ սայիր ումուր ու խու. սուսաթընըն հիւմնի բուեթի վէ թէսվի. յէսի իչին մէճլիսի իտարէեէ խիթապէն, տիկէր պիր թահրիրաթը սէնավերի տախի իրսալ օլունմունչ տուր:

Անգարիպ քէսպը պէրութամ վէ աֆի. յէթ պուեուրմալարը, ճէնապը շաֆիի մութ. լադ հազրէթէրինտէն թէմէննի ու նիեազ օլունտը էֆէնտիմ:

Յի 6 զիլգատէ, սէնէ 89:

Միւսայիլէյհ, Պէյրութա միւվասէլէթ, վէ բաշայի միւշարիլէյհ հազրէթէրինն ի. դամէթ պուեուրտուղլարը գօնագլարընա ազիմէթ իյլէյերէք, համիլ օլտուղու մէզքիւր էմրնամէյի սամիլի թէպիլմ, վէ սէլամը հազ. ըթի սատարէթէնահիլի թէպիլիլ իյլէտիք. տէ, միւշարիլէյհ հազրէթէրի, քէմալը թա. ազիմ վէ թէքրիմ իլէ էմրնամէյի սամիի մէզքիւրու ախլ իլէ, գըրաաթ իյլէեերէք, հազլարընտա մէպըուլ պույրուլան թալթի. ֆաթը հազրէթի սատարէթէնահիտէն տօ. լայը իզհարը շիւքը ու մէհմէտէթ իյլէմիշ. լէր տիր:

— Բուսիա իմբէրաթօրու հազրէթէրի թարաֆընտան, պէշինճի օրտուլի Հիւմայուն միւշիրի եավէր փաշա, վէ ֆէրիդ Աքիֆ բա. շա, վէ Պէյրութ վալիսի քեամիլ բաշա հա. զարաթընա, Սէնթ—Սթանիսլա նըշանընըն պիրինճի ըիւթպէսի, վէ Հաֆըզ բաշա, վէ թէշրիֆաթճը Համտի պէյ, վէ իզզէթ բա. շա, վէ Լօլօ բաշա հազարաթընա վէ դալ. ֆայը Հիւմայուն Պալեան պէյ, վէ միրալայ Մուսթաֆա պէյ նըշանը մէզքիւրու ի. քին. ճի ըիւթպէսի, վէ Պէյօղլու մըթասարըրֆ. լըղը բօլիս գայմադամը Ահմէտ աղանա, Սէնթ—Ան նիշանընըն իւշիւնճիւ ըիւթպէսի,

վէ Սուրիա վալիսի սըր քեամիլի Սէլիմ է. ֆէնտիլէ, վէ միրալայ Հաճի պէյ, վէ Գաա. ըի վէ Սաիտ էֆէնտիլէրէ, Սէնթ—Սթանիս. լա նըշանընըն իւշիւնճիւ ըիւթպէսի իթա օլունմունչ տուր:

(Մանչ—Մ)

Մ Ի Ի Թ Ի Ն Ե Վ Ի Յ Ե

Կէչէն ճուճա էրթէսի կիւնիւ Սամաթիա թարաֆընտա թրամուէյ արապլարըն պի. ըինին էօնտէն կիտէն գըլափուղուն գար. շուսընա արապանըն կէչէճէք խաթթըն իւ. զէրինէ պիր Ասկէր թէսատիլ իտէրէք, գըլափուղ մէրդում Ասկէրի տիւշար օլաճագ. թէհիլքէտէն խէլաս իթմէք իչին պաղըրըպ խապէր վէրմէսի իւզէրինէ, Ասկէր պէլին. տէն գամասընը չըգարտըղը կիպի գըլափու. զուն կէօքսինէ սաբլաեարադ եէրէ սէրմիշ տիր:

— Եէվմի մէզքիւր կէճէսի տախի, Յըն. տըղլըտա միւթէվէֆա թօսուն բաշանըն 20 եաշընտա օղլունու, վուրուպ էօլտիւրմիւշ, վէ միւթէճասիրին էլէ կէչմիշ օլտուղունու ի. շիտիլմիշ տիր:

— Պիր Կաշ կիւն ագտէմ Գալաթանըն Բում թիւճճարլարընտան պիրինին ուշաղը, թահսիլ էյլէտիլի 1,500 ատէթ Օսմանլը լիրասընը ալուպ ֆիրար իթմիշ տիր:

— Իզմիրտէ, 17 եաշընտա տէլիքանընըն պիրինէ, թիւթիւն իչմէսի իչին բէտէրի թա. րաֆընտան միւսաատէ օլունմատըղընտան, քէնտիսինի տէնիզէ աթուպ թէլէֆ էթմիշ տիր:

Ալլահ պէթէրինտէն էսիրկէսին:

— Տէրսաատէթաէ մուգիմ տիւլէյի էճ. նէպիլէ սիւֆէրասընըն պաղըլարը Պայրա. մըն իքինճի կիւնիւ Չաթը հազրէթի վէ. քեալէթէնահիլին գօնագլարընա կիտէ. ըէք իյտի շէրիֆի թէպիլիլ էյլէմիշլէր տիր:

— Պէյ օղլու Բանկալթիտէ կէչէն կէճէ պիր էվին բէնճէրէսինտէն խըսըզ կիրէրէք բէք ճիւզի գըլմէթուլ շէյլէր ալուպ ֆի. րար էյլէմիշլէր տիր:

— Էրզրումա իսթիհքեամ վէրմէք իչին 1865 սէնէսինտէ ինշասընա պէտ վէ միւ. պաշէրէթ օլունան պիր թաղըմ գալէալա. ըն խիթամբէզիթ վէ մէզքիւր շէհրին ա.

լընմաղ պիր հալէ վաղ իտիւմիշ օլտուղու իշխալիւմիշ տիր :

— Շու սօն կիւնէրտէ լտիրնէ թարաֆ լարընտա վուգու պուլան վէ պիր դաչսա հաթ գատար տէվամ իտէն պիր ֆըրթընտան տօլայը, պիր չօդ խանէ վէ ճամիլէր զէտէլէնմիշ օլտուղու անլաշըլմը տըր :

— Պէյլէ պիր ֆըրթընտա տախի իղմիր սուլարընտա պիր թազըմ կէմիլէրին զարգ օլտուղու իշխալիւմիշ տիր :

— Նաուլմ թէյաթըսուլնուն արսասը ար շընը 18 լիրա պէտէլի իլէ խըրիսթաքի Զօղրաֆօս էֆէնտինին իշթիրա էթտիյի իշխալիւմիշ տիր :

— Բանկալթիտէ Պայըր սօքաղընտա թաշը Նիքօլինին էվին թահտարօշունտա, 15 գատար ֆամիլեա Տօլապ-Տէրէսինտէ չալընան մուղիգա հավասընա օյնատըղլա ըր հալտէ, թահտարօշըն էսկիլի ճիհէթի իլէ երգըլուպ քեաֆֆէսինին տէ ֆէնա սուլ ըթթտէ եարալանտըղլարը Մանգուտէ օգունմուշ տըր :

— Հաճի Գրիգոր իսմինտէ իւսկիւտար լը պէրպէրին պիրի 8 սէնէլիք էվի վէ օթուղ եաշընտա օլտուղու հալտէ, պունտան ագտէմ տինի իսլամիլէի գապուլ էթտիքտէն սօնրա, պէտ զէպանլըգ իլէ տաշիմա էրմէնիլէրէ հազարէթ իտուպ, վէ Պայրամըն իքինճի կիւնիւ տախի սէրլօշլուք հալի իլէ մէրքում հաճի Նուրի երնէ պու թարղ հազարէթլէ Սէլամիլէ թարաֆ լարընտա էրմէնիլէրէ իթալէյի լիսան էթտիյի սըրատա, պիր քաշ քիշի պիրլէշուպ, մէրդուլու էյիճէ տէօյտիքտէն սօնրա պօշ թարաֆընտան տախի պուչադ իլէ վուրմուշլար տըր, վուրանը Հիւքիւմէթ մարիֆէթի իլէ էլէ կէշիլիլէրէք, վուրուլան տախի խասթախանէյէ կէօնտէրիլիշ տիր :

« Պիւլպիւլին չէքտիյի տիլի պէլասը տըր » :

Ա.ԶԳԱՅԻՆ

« Եւ ածին զնա յարտեւանն լերին . . . Դահալէթ առնել զնա, և նա անցեալ ընդ մէջ նոցա երթայր » :

« Տուր զհամար տնտեսութեան քոյ » :

« Դժուարինս ինգրեցեր բայց յորժամ . . . »

Կը յուսամք թէ Ս. Պատրիարքը առողջացած լինելով՝ խառն յողովոյ յառաջիկայ նիստին կը նախագահէ, և ըստ որոշման Երեսփոխանական ընդհանուր յողովոյ՝ Երուսաղէմ քաջած հեռագրոյն համար պէտք եղած բացատրութիւնը կուտայ :

(Փոփոք)

Թող ներուի մեզ սա գաւառական առածը յիշել թէ,

« Տէրտէրը ամեն օր կարկանդակ չուտեր » :

Կրօնական ժողովոյ հրամանաւ,

Անցեալ կիւրակէ առաւօտ, Միջագիւղի քարոզիչ Գեր. Տ. Նիկողայոս Ս. Արքեպիսկոպոս, երկու քահանայ ձեռնադրեց, յիշեալ գիւղի եկեղեցւոյն մէջ, մին սոյն Եկեղեցւոյ լուսարարապետ Տիրացու Ռուբէնէր, որ Տէր Սարգիս անուամբ նոյն եկեղեցւոյ վերայ պսակեցաւ, և միւսը՝ Տիրացու Դասպար անուն գաւառացի ազգային մը որ Տէր Սարտիրոս անուամբ Պօլսոյի վրայ պսակեցաւ :

Գեր. ձեռնադրողն, խիստ յաջողակութեամբ և փորձառութեամբ կատարեց սոյն եկեղեցւոյ Ս. Խորհրդոյ գեղեցիկ հանդէսը ուր և մեք բարեբաղդաբար դիպուածով մը ներկայ գտնուէր էինք :

Երեկոյեան ալ, Նիկողայոս Արքեպիսկոպոս, վարդապետական ծայրագոյն իշխանութիւն տուաւ իղմիրլեան Գեր. Տ. Մատթէոս վարդապետին :

Պէշիկթաշի քարոզիչ Գեր. Տ. Խորէն Ս. Արքեպիսկոպոս, աւագ սարկաւազութեան աստիճան տուաւ տիրացու Յովհաննէս անուն գաւառացի Ազգայնոյ մը, որուն քահանայութեան ձեռնադրութեան հանդէսն ալ վաղը պիտի կատարուի յիշեալ գիւղի եկեղեցւոյն մէջ :

— Պրուսայի Առաջնորդ Գեր. Տ. Բարթուղիմէոս Ս. Արքեպիսկոպոս հանդիսաւոր Ս. Պատարագ մատոյց Ղալաթիոյ եկեղեցւոյն մէջ :

— Կիմանամք թէ մեր դպրարեալ մեծ պաշտօնակիցներէ երեք անձինք, ժամերնին պարապ չ'անցնելու համար մէկ մէկ

գեղեցիկ տետրակներ պատրաստելով զբաղած են եղեր :

Առաջինը՝ Բերայի Գերեզմանատան խնդրոյն խնչպէս լուծուելուն և Սնի քաղաքին հազար ու մէկ եկեղեցեաց աւերակաց վերայ : Երկրորդը՝ Երևելի ազգայնոյ մը առաքինի կենսագրութեան վերայ : Երրորդը՝ վիպասանական զուարճախօսութեան վերայ, (որոյ 'ի նպատակաւ արտօնուի Եպիսկոպոսի մը միջնորդութիւն և բարեխօսութիւնը խնդրած է եղեր, ազնուատոհմ գերդաստանէ մը քաջալերութիւն խնդրելու, և նա իբր խորին մտածմունքներէ վերջ բան մը ընել խոստանալով, սոյն խնդիրքը այս շաբթու յիշեալ գերդաստանի ազգականներէն երիտասարդի մը նորէն հաղորդեր է :)

Կը գովեմք իրենց բարի ձեռնարկութիւնը, երեքն ալ գեղեցիկ, երեքն ալ օգտակար աշխատութիւն, բայց և այնպէս թող ներուի մեզ անկեղծաբար ըսել, առաջինին համար, թէ դեռ 2, 2, ալ 4 : 4, 4, ալ 8-ի ժամանակը հասած չէ :

Երկրորդին համար, ամէն թռչնոց միսը չուտուիր . »

Երրորդին համար, « ամենայն հոգւոյ մի՛ հաւատացես, « զի ասեմ և ոչ առնեն : Խոստանան և ո՛չ կատարեն » :

— Կիմանամք թէ Երզնկայ և Բաքերդու առաջնորդ Գրիգորիս վարդապետ քիչ աւտենէն Պօլիս պիտի կանչուի, այլ ևս սոյն առաջնորդական փափուկ պաշտօնը իրեն չը հաւատացուելով :

« Հովիւ քաջ ճանաչէ զիւրան և ճանաչի յիւրոցն » :

— Անցեալ ուրբաթ ընդհանուր ժողովոյ գումարուելէն առաջ Ս. Պատրիարք Հայրը Արտաքին գործոց պաշտօնէին ասպարանքը երթալով մեծ պատուով ընդունուեցաւ. բայց իրենց դործնականապէս տեսութիւննին պայրամէն վերջի մնաց :

— Երկու օրինազանց քահանայք, Երկուշաբթի օրը Կրօնական ժողովոյ կողմանէ հրաւիրեալ էին, յանդգնած ապօրինաւոր արարքնուն համար բացատրութիւն տալ, բայց այս խափուածութեամբ Կրօնական ժողովոյ հրաւերին ալ չ'անսալով, յանցանքնին կրկնապատկել համարձակեցան :

Քիչ մ'ալ մեր մէջի չիլինկիրեաններուն

ճարը նայինք : Վուսահոգի թաքթաքեան Սրբազանի ոսկորներն գերեզմանէն հանելով մասունքի պէս յարգելնիս կուգայ, երբ այս շաբթու մէկուն բացէ 'ի բաց մերժելը կը յիշեմք, երբ նա խաբեքայութեամբ կարգ առնելէն վերջ նորա դիմած էր :

Պօղոս Պատրիարքին Ազգային երևելի ընտանիքի մը դէմ բռնած անվեհեր մէկ ընթացքն ալ չենք կրնար մոռնալ :

Տեսնենք իրիմեան ի՞նչ պիտի ընէ :

— Անցեալ շաբթու Ազգային խնդրոյ մը վրայ Միջագիւղէն նամակ մը ընդունած էինք, բայց արդէն անոր պարունակութեան Պատրիարքարանը ճշդիւ տեղեակ և խնդիրն ալ լոկ կրօնական ըլլալուն համար խոհեմութեան դէմ համարեցինք զայն հրատարակելով Ասիայի դողդոջուն քայլերը գաղաղման վտանգի ենթարկելէ, ուստի Մեծ. Նամակագիր Էֆէնտինն ազգասիրական ազնիւ զգացմանց փոխարէն շնորհակալութիւննիս յայտնելով զայն չ'կրնալ հրատարակելուս ալ թողութիւն կը խնդրեմք. համբերութիւնը կեանք է, համբերենք նայինք Կրօնական ժողովը ի՞նչ կը բիրէ :

— Հինգշաբթի աւուր Մասիսի մէջ կը կարդամք թէ Կրօնական և Քաղաքական ժողովոյ Անդամներէ ոմանք այս օրերս տեղ տեղ ժողովակներ գումարելով Ս. Պատրիարքը տապալելու համար ժողովքներ կրնեն եղեր, և իբր թէ այսպիսի ժողովակ մ'ալ կիրակի օրը Օրթագիւղի մէջ եղած է :

Կիրակի աւուրը չեմք գիտեր, բայց երկուշաբթի աւուր Օրթագիւղի տան մը մէջ շնորհաւորութեան առթիւ 4 Կրօնական 1 Քաղաքական և 1 Ուսումնական ժողովոց անդամք միայն մէկտեղ գտնուած ըլլալնին լսեցինք :

— Երկուշաբթի իրիկուն Օրթագիւղի Լսարանը հանդիսաւոր կերպիւ բացուեցաւ 'ի ներկայութեան բազմաթիւ Ազգայնոց Մեծ. Երեսօրհանի Տիգրան Էֆէնտին նախ համառօտ ատենաքանութեամբ Լսարանաց նպատակն ու օգուտները բացատրեց, եւ ապա Տոքթոր Շիշմանեան Էֆէնտին Եւրօպական քաղաքակրթութեան մեր Ազգին վերայ ըրած օգտակար և փաստակար ազդեցութիւնները նկարագրելով Ազգային

Ժամանակակից դէպքերն յիշեց, Շիշման եան էֆէնտիի դեղեցիկ ատենաբանութիւնը ժամու կիսու չափ տեւելով ունկընդրաց կրկին և կրկին ծափահարութեանցն արժանացաւ :

— Անցեալ չաբաթ գիշեր Օսմանիէ թատրոնին մէջ 'ի նպատակ Սյվազեան Գէորգ էֆէնտիի տրուած շքեղ ներկայացումէն 30 ոսկւոյ չափ շահ մը դոյսացած ըլլալը ուրախութեամբ կիմանամք : Բայց և այնպէս չեմք կրնար առանց ցաւելոյ լսել, թէ մէկ քանի անխոհեմ պատանիներ չաբերէն երգի մը Տաճկերէն երգութիւն առնելով այն գիշերը ներկայացման աւարտման ատեն խռովութիւն մը յարուցանելոյ պատճառ եղած են :

ԱԶԳԱՅԻՆ ՆՈՐ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

Կը տեսնեմք որ կենսական խնդրոց վերայ անմիջական տնօրինութիւն մը ընելու սովորութիւնը ետ ձգուած է արդի վարչութեան օրով, առարկելով և մէկ քանի գլխաւոր օրինակներ մէջ բերուելով թէ, ամէն փութանակի տրուած վճիռ և որոշմանց մէջ ազգը չարաչար սխալած է :

Բայց չեմք գիտեր թէ ասով տրուելիք վճռոց և որոշմանց վրայ աղէկ մը տեղեկանալ, մտածել, քննել, և ստուգել մի կուղեն, եթէ ոչ բոլորովին մոռցնել. քիչ մ'ալ ևս համբերեմք :

ՈՍԿԵՐԱՇԽՈՒԹԻՒՆ

Մէկ երկու չաբաթէ 'ի վեր ժողովրդեան մէջ տարածայնութիւն կը չըլի թէ մեր ազգային պաշտօնատարաց ոմանց, նոյն իսկ մէկ քանի լրագրագետաց առատ պարգեններ շնորհուած է, իբրի վարձատրութիւն յոգնաջան ազգօգուտ ծառայութեանց իւրեանց : Բայց դժբաղդաբար որո՞ւ կողմանէ և որոյ ի՞նչ տրուելը աղէկ մը չը կրնալըստուգելնուս համար, ունի զրուցատրութեանց չենք կրնար կատարեալ հաւատ ընծայել :

« Զիք ինչ 'ի ծածուկ որ ո՛չ յայտնեսցի »

ՅԵՏՍ ԿՈՉՈՒՄ

Անցեալ չաբաթու Մալիէ մէջ հրատարակ

ուած Երզնկայ և Բաքերդու առաջնորդ Գըրիգորիս վարդապետին նամակը մեծ դժգոհութիւն պատճառեց ընդհանուր ազգին, պաշտօնական ազդարարութեամբ Մալիսոյն նամակագրութիւնը յետս կոչել պարտաւորեցաւ, քանի իր պաշտօնակցին դէմ արդարացի դիտողութեամբ բողոք բառնալով դեղեցկապէս փաստաբանեց այս խնդրի որով ընդհանուրին գոհունակութեանը արժանացաւ :

(Միայն թէ կրնար իր գործածած մէկ քանի ծանր բառերը 'ի պատիւ բազմամեայ խմբագրի մը համար չը գործածել) ինչպէս որ Մալիէ ալ խոհեմութեանը չէր տրուէր այնպիսի հաշտական նամակ մը առանց Պատրիարքարանի հաւանութեան իր պատուական լըրագրին մէջ հրատարակելով այսքան դժտութեանց և գուցէ ևս ծանր հետեւանաց պատճառ ըլլալ :

ԳՈՒՄ-ՔԱՐՈՒ

Մայր Եկեղեցւոյ Ս. Աստուածածնայ վարժարանը թաղական խորհրդոյ տեսչութեան ներքև ունի մասնաւոր Հոգաբարձութիւն մը, և երեք մշտնջենական վարժապետ, 1 տնտես փափաղեան Եփրեմ էֆէնտի, ուսումնարանի ընդհանուր կառավարչն է, նախակրթարանի մէջ երկու վարժապետ կայ, մին սարկաւագ, յապկերտաց թիւն է 180, որք կուսանին Հայերէն Բնութեանցութիւն, Քերականութիւն մինչև բայերը, Գիր, Քրիստոնէական, և Թուաբանութեան չորս գործողութիւնք, Ուսումնարանի սրահի աշակերտաց թիւն է, 120, որոց անունները վաւերացեալ տոմարի մը մէջ արձանագրուած էին, աւանդուած ուսմունքներն են, Հայերէն լեզու գրաբառ, Հայոց Պատմութիւն, Կրօնագիտութիւն, Եկեղեցական երգեցողութիւն, Երաժշտութիւն, Տաճկերէն Գաղղիերէն, Թուաբանութիւն, Երկրաչափութիւն, Ալճեպրա, Բնագիտութիւն, Աշխարհագրութիւն, Գծագրութիւն, և Գեղագրութիւն : Աշակերտեաներէ շատերը ձրիապէս ընդունուած են, և ոմանք դուզնաքայ թոշակ մը կը վճարեն, դպրատան ամսական ծախքն է 7000 զրշ. որ թաղ խորհրդոյ սնտուկը կը հոգայ :

Նախակրթարան և ուսումնարանը խիստ օրինաւոր դրութեան մէջ գտանք, աշակերտք իրենց դասերը պատրաստելու զբաղեալ, և ոմանք դասարաններէ դուրս կելլէին, ուսումնարանի սրահին երկու կողմը մէկ մէկ փոքրիկ թանգարաններ կային և գեղեցիկ պատկերներ պատերէն վար կախուած, իմացանք նաև որ աշակերտք իրենց մէջ Սանուց անուամբ ընկերութիւն մ'ալ ունէին, Եփրէմ էֆէնտի, սոյն տեղեկութիւնները ամենայն սիրով մեզի հաղորդելէ վերջ, ժամանակին մեր ալ երաժշտութեան դասատու Մեծ. Արիստակէս (*) էֆէնտիի հետ որ բարեբաղդաբար հոն գտանք զինքը, մասնաւորապէս քիչ մը տեսութիւն ըրինք, խօսակցութիւններնուս նիւթն էր, Սամաթիոյ մէջ անցուցած երջանիկ օրերնուս քաղցր յիշողութիւնը, և ապա մեր շնորհակալութիւնը յայտնելով գպրոցէն մեկնեցանք:

Սահակեան վարժարանի հետ մրցող Մայր վարժարանը միայն մնացեր է իր յառաջագիմութեան և յարատևութեան քայլերը անփոփոխ և հաստատուն պահող

այնպէս մնայ 'ի յաւիտեան

(Երանանք)

. . . Խմբագիր,

Մեծ. Գ. Պաղտասարեան էֆէնտի շնորհեց 50 հատ Առաջնորդ ընտանեկան առաջին թիւի տետրակներէն կիրէկօրեայ աշակերտաց, իմ խորին շնորհակալութիւնս կը յայտնեմ Գ. Պաղտասար էֆէնտիի, և ուրիշ բարերարաց:

Մնամ ևն:

Բեռնակիր մաքսի և գրապետ Անձն. ընկերութեան:

Դաւիթ Խաչատրեան

(*) Մեծ. Արիստակէս էֆէնտի, պարզ Արիս մը հղած տեսանք անցեալ շարթուան Մասի մէջ, իր 50 հոգւոյ չափ անձանց ստորագրութեամբ իրեն նկատմամբ հրատարակել տրուած գանդատանաց նամակի մը մէջ, այս 50 աղգասէր անձանց ձայնը որք ինքզինքնին ժողովուրդ կ'անուանեն, կարծեմք աւելի ազդու եւ լսելի կըլլար, եթէ ուղղակի իրենց բողոքը թաղ. խորհրդոյ մատուցանէին, թերեւս աւելի շուտ փարատէր յայնժամ նորա վերայ ունեցած թիւր եւ խալ կարծիքնին, մենք Արիստակէս

Մեր սիրելի և աշխու բարեկամներէն մին, իւր ճամբորդութեան առթիւ հետեւեալ ոտանաւորը ղրկած է մեզ, զոր հաճութեամբ կը հրատարակեմք:

ՄՆԱՅԲ ԲԱՐԵՆԱԻ

Ժամն իմ հաս, ժամ ո՛հ շտապ բաժանման, վեատա գոչեց ետուր ջուղն իւր նշան, Զուր ջանայի ժամ մի և եթ յապաղել, Բարեկամներս անգամ մի ևս ո՛հ տեսնել, վերջին ողջոյնս չը կարացի գէթ տալ ձեզ, Մարմարայի կապոյտ տաշտէն գոչեմ ես, Մնայք բարեաւ աչացս իմ զոյգ վառ բիւրեր, Մնայք բարեաւ մտերմութեան հրեշտակներ:

Աւաղ միայնակ կամ 'ի ծովուս չիք եղբայր, Զիք ազգական, չիք մտերիմ, ոչ հայր մայր:

Սմենքն ննջեն, ես կամ արթուն ցաւալից, Մանկիկ լուսնակ ճիկվիկ առնէ երբեմն ինձ:

Արդ երբ նստէք ի Ս. Տաճարն խորհրդեան,

Յորժամ յիշէք քաղցրիկ վայրկեանն մտերմութեան:

Եւ երբ երեք ուխտեալ պաշտօնն կատարէք, Յերիցն երկուք ա՛հ կան ներկայ, կը յիշէք:

Ընդ հովանեաւ խորհրդաշուք Ս. Ժառոյն, երբ տի նստիք գարնան զուարթ օրերուն, Յաճախ յիշէք խնդրեմ 'ի ձէնջ եղբարք իմ, Նա է վկայ մտերմութեան մեր կապին:

Այլ ես երթամ, երթամ 'ի ծովն լայնարձակ,

Երթամ ողբալ միայնութեան զիմ վիճակ:

Մնայք բարեաւ աչացս իմ զոյգ վառ բիւրեր:

Մնայք բարեաւ մտերմութեան հրեշտակներ: ՎԱՆԻ

էֆէնտին Հայ դիտեմք, եւ ալ տէրտիրոջ տղայ, եւ այս ալ հաստատել եւ ապացուցանելու համար բաւական կը համարեմք, նորա բաղձալուսն աշխատութեամբ քիչ ատենէ 'ի լոյս ընծայելիք մէկ օգտակար երկասիրութիւնը:

Մեր աղգը ե՞րբ արդեօք, անձնական կիրք, յիսակալութիւն, զրպարտութիւն, նենդ ու ատելութիւններէ պիտի աղատի. «աչք իմ տեսցե՞ն զվրկութիւն քոյ Հայոց Ազգ»: »

Հտեւեալ նամակին վրայ Ազգային Կեդ-
րոնական վարչութեան ուշադրութիւնը կը
հրաւիրեմք .

15-27 յունվար 1873 Պէրուժ
... Խմբագիր .

Մեր Աղէքսանդրիա ըրած ճամբորդութիւն-
նիս առիթ կըտայ ինձ նկարագրել յիշեալ քա-
ղաքի Հայոց վիճակը , որ ցարդ կը յուզի ու կը
տագնապէ թշուառ ժողովուրդը . ուստի եւ
դուք անշուշտ եմ որ կը փութայք հրատարակել
Ձեր ազգօգուտ Ասիոյ միջոցաւ :

Կը յիշեմ այն՝ յայտարարութիւնը որոյ վե-
րայ ակնարկ մը ձգած էիք Ձեր թերթին 4րդ
թուոյն մէջ , ինչ որ է այն յայտարարութիւնը
նոյն է եւ առաւել քան զայն յիշեալ ժողովուր-
դեան վիճակը , զի ես իմ իսկ աչքօք տեսի ,
որք ի մի խմբեալ կողբային իրենց ցաւերն ու
վշտերը , եւ անէծք կը կարդային այն չարու-
թեանց հեղինակներուն , հետաքրքրութեամբ ի-
րենց մօտեցայ , որք դո՛ւ ըրին զիս իրենց վըշ-
տաց նկարագրութիւնը մի առ մի ինձ բացատ-
րելով : Ահաւասիկ : Մեր ինքիւրը ղիւրին բան
մ'է ըսին ինձ , Սահմանադրութեան օրինաց հա-
մեմատ ժողովք կուգեմք , ինչո՞ւ կը զլանան մեզ
զայն տալու , ինչո՞ւ գործադրելու կարգիւն
խափու ու զաղանի մեքենաներ լարելով՝ ժողո-
վուրդը այս դառն վիճակին կը հասցունեն , ինչ
անիրաւութիւն է այս : Մեսրոպ եպիսկոպոսն
կը հրամայէ պաշտօնապէս գործադրել մեր խըն-
դիրը , բայց իր կոյր գործիքները թելադրելէ
չը դադարիր , եւ հակառակ իր որոշմանը ինչ-
պէս ըսինք թակարդներ կը լարէ : Գաղտնիք մը
կայ . . . : Այս գաղտնիքը լուծելու համար
Վարչութեան ղիւմեցինք , ունինդիր չեղաւ մեր
ազաչանացը , ալ ինչ պիտի ընէինք . Այժ կը-
րօնափոխութիւնը խոտելի է , սակայն ուրիշ
ճար մը չը գտնելով վերջին ապաստարանիս ե-
ղաւ : Ըսէք կաղաչեմք ի՞նչ ընէինք , ասկէ ա-
մենեւին յոյս մը չունէինք , որովհետեւ բռնու-
թիւն կայ , որովհետեւ կողմնակցութիւն կայ եւ
որովհետեւ ձայնը հզօրին է , կեդրոնական
Վարչութիւն մը կայ Տաճկաստանի ընդհանուր
Հայոց , թող ցուցունէ մեզ ճամբայ մը ուր ուղ-
ղենք քայլերնիս , եւ ապրինք զերծ վշտերէ եւ
հանգիստ :

Յետ այսորիկ տարին զիս սենեակ մը , ուր
կը պառկէին քանի մը թշուառ արարածներ ,
Հայ էին սոքա , որոց իրաւունքը բռնաբարեր
եւ այս վիճակին հասուցեր էին բռնաբարիչները
ուրիշ սենեակներ ալ առաջնորդեցին , դարձեալ
անկար եւ ողորմելի անձինք զտայ հոն , որոյ
աչերէն հոսած արցունքները արդարութեան է-

ին , բողբեկով անիրաւութեան եւ անդթու-
թեան դէմ եւ երթալով անհունութեան մէջ վը-
րէժ լուծելու :

Ահաւասիկ ասոնք են մեր սրտի կսկիծները
կրկնեցին ինձ , սոքա երեւելի դերդաստանի
ղաւակներ են , բայց տեսէք իրենց վիճակը , ժա-
ռանգորդութիւնն ինչ կողմերէն ձեռուններէն եւ
հիմայ ալ բոլորովին չեն ճանաչեր ղիւմեք , ոչ
պաշտպանութիւն կրնեն եւ ոչ ալ այցելութեան
կուգան : Վա՛նցիկ ինչգիւրը կը դերազանցէ զա-
սո՛ք , խեղճ մարդոյ այնչափ հազար ոսկիներ
ո՛ւր դացին , թող պատասխանեն հորին Սրբազ-
նութիւնը եւ իր կոյր գործիքները :

Աղէկսանդրիոյ ազգային կալուածները չա-
փաղանց են , տարին առ նուազ 3—4 հազար
ոսկւոյ չափ եկամուտ ունի , միթէ անիրա՞ւ կըլ-
լամք եթէ հարցունեմք թէ ո՞ւր կը գնան այս
ստակները . օրինաւորութեան դէմ՝ կը մեղան-
չեմք եթէ ըսեմք սահմանադրապէս ժողովուրդ
կազմենք , հսկելով Աղդ . իրաւանց եւ պարտուց
վերայ , հաշիւ տանք , եւ Աղդ . կալուածները
յաւելցունե՛ք : Տեղւոյս քաղաքական վիճակը
դարմանալի է եղբայր յաւելցուցին , աքսոր ,
բանտարկութիւն կարծես թէ թշուառաց համար
է , մէկը առանց ստակի հոս ինկա՞ւ մի , իսկոյն
բանտ եւ աքսոր պատրաստ է իր համար , ան-
շուշտ տէր պէտք է ասոնց եւ խնամատար :
Նժդեհ եւ տկարները բոլորովին յուսահատ կը
մերժուին տեղւոյս Աղդ . իշխանութենէն , ղիւսա
բոլորովին ձեռնթափ է այսպիսի գործերէ , մի-
նակ ստակ առնել ղիւտէ նա : Ինչո՞ւ չեն կամե-
նար ժողովք ընտրելու եւ հիմայ ըսեմք իրենց
դաղանիքը յերեւան չելլելու համար , եւն . եւն .
զորս մի առ մի նկարագրել չատ երկար կըլլայ .
Եկամուտի համար կրնամ ըսել թէ եւ ոչ
քաղաք մը Հայոց այսչափ արգասիք կը հասցու-
նէ , եկեղեցին չըջապատող պարտէզը տարին
հազարէն աւելի ոսկի եկամուտ կը բերէ , թող
ներուի ինձ՝ հարցունել թէ ո՞ւր կերթայ այս եւ
ասոր նման գումարները , ես ձայնակից կըլլամ
ժողովրդեան , արդարեւ եթէ օրինաւոր ժողովք
ըլլայ , Աղէքսանդրիա ինքզինքէն ի զատ ուրիշ-
ներու ալ մեծ նպաստներ ընելու կարող է :
Տեսնենք թէ Պատրիարքարանը այս նամակն ալ
միւսներու պէս քմծիծաղով մը մէկգլի պիտի նէ-
տէ՞ . մենք մեր տեսածը եւ լսածը գրեցինք , ի-
բըր Հայ երիտասարդութեան մէկ անդամը պարտ-
քերնիս կատարեցինք , եթէ Վարչութիւնն ալ
ակնարկ մը ձգէ անոնց վրայ , ինձ կը թուի թէ ,
բողբեկանութեան ազատած կը լինի զանոնք :

Ուղածին ղիւրին է , ՕՐԻՆԱՒՈՐ ԺՈՂՈՎ .
եւ ՍՍՀՄԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆ : * * *

(Ծարանակին ԳԵՆ ԲԷՆ 17 ԷՔԵՆ 135)

Համոզուած եմք որ կեանք պահպանելու համար ցորեն պէտք է, ցորեն շտեմարանելու համար լաւ հերկ, եւ հերկին ալ քաջակիրթ ամոլներ տան եղներ, մեք եւ մեր կիներն են այս բանական ամոլներ որ կենցաղոյս ազարակը պիտի վարենք եւ սերմանենք մեր կենաց պարէն եւ հոգւոյ առաքինութիւնը, մեր դաւակաց ընտիր կատարեալ դաստիարակութիւն ստալով, վասն զի մեր դաւակաց դաստիարակութեան ժամանակի մեծագոյն մասը մարց ձեռքն է, անոր համար պարտ է նախ կրթեալ մայրեր ունենալ, եթէ կուզեմք ապագայի վրայ չի ցանուին դաստիարակաց բարոյական սերմունքը, վասն զի տղան աւելի անկէ կառնու իւր կրթութիւնը ուսկից առած է կեանք եւ մոռնող, վասն զի մօր մը մէկ օրինակը աւելի խոր կը տպաւորի սրտը քան մէկ քան դաստիարակի բազմամեայ խրատն:

Հայրենակիցք իմ, միջոց մ'ալ մեր ջանքը եւ խնամքը աղջկանց դաստիարակութեան վրայ թափենք գոնէ արու դաւակաց հաւասար, եւ յայնժամ պիտի քաղենք անշուշտ ընդ միոյն հարիւր, վասն զի իգական սեռի ուշիմութիւնը համայն աշխարհի ծանօթ է:

Խօսքս ձեզ կուզեմ համեստափայլ Տիկնայք քորք իմ եւ մարք, ժամանակին չի հետեւողն ապրելու արժանի՝ չէ, դուք եթէ առանց ուսման մնացիք, յանցանքը ձերն չէ, այլ ժամանակին, բայց այժմ կը տեսնայք որ կարգալ ու դրել չը դիտցող աղջիկ մը ունեցողը իբր անպիտան եւ փուտ ծառ ունեցող կը համարուի որ միայն վառելու կը պատկանի այսինքն՝ ի հող իջնալու: Ջանացէք ձեր աղջկունքը դաստիարակել տալու բարեկարգ վարժարանաց մէջ առաքինի դասատուաց ձեռք, որոց մաքուր վարուց լաւ տեղեակ լինիք, եթէ հնար է միացեք դուք ալ ընկերութիւն կազմեցէք՝ աղջկանց վարժարանի խնամակալութեան պաշտօն վարելու, եթէ չունիք ուսումն, գոնէ ուսումնասէր եղիք, երբեմն այցելութիւն ընելով վարժարանիս եւ խրախուսելով ձեր դաւակունքը, որով մեծ երախտիք ըրած կը լինիք ազգիս, որուն կրկին կենդանութեան յոյսը միմիայն ընտիր դաստիարակութեան վրայ է միայն իսկ եթէ անհոգ մնայք, պիտի գայ ժամանակ որ ձեր առանց ուսման մնացած աղջկունք եւ հարսունք մեղադրեն զձեզ եւ անիծանեն ձեր փոշիք, ինչպէս որ դուք կը մեղադրէք ժամանակը եւ կը փափաքիք գոնէ այս փոքրիկ աղջկանց չափ գիտնալ, բայց չէք ժամանեք ձեր փափաքին, ժամանակնիդ ալ անցած լինելուն

համար, ուրեմն ջանացէք ինչ որ դուք ալ չէք կարող վայելել, ձեր դաւակաց վայելել տալու:

Պարկեշտասուն Օրիորդք, քանի մը խօսք ալ ձեզ խօսելով ըստ հանապազօրեայ խրատուցըս զոր միշտ կրկնած եմ ձեզ եւ ապա վերջացնեմ խօսքս, հանդիսադիր Գերապատիւ Հօր ներողութիւնը խնդրելով երկարաբանութեանս մասին:

Եր տեսնայք որ դուք էք մեր յուսոյ աստղ, ջանացէք չաղօտանալ, զձեզ լուսաւորող ձեր ուսմունքն է, եւ ձեր օժիտն պարկեշտութիւն զորս որչափ աւելի ունենայք, այնչափ աւելի յարգ կունենայք, եթէ անմասն գեղեցկութիւն եւ ամբաւ հարստութիւն ալ ունենայք եւ զուրկ լինիք պարկեշտութենէ եւ յուսմանց, մտած տուններնիդ կը քանդէք, իսկ եթէ տգեղ եւ աղքատ սակայն լի առաքինութեամբ՝ յայնժամ հիւղերնիդ ապարան կը դարձունէք, միտ առէք, օր մը դուք պիտի լինիք այն, ինչ որ են այժմ ձեր ծնողք, տան մայր, տանտիկին եւն. ուրեմն ջանացէք դերազանցել ձեր մարերը, վասն զի դուք անոնցմէ աւելի մեծ բաղդի հանդիսացայք: Օրհնեցէք ամէն անոնց կեանքը որ ձեզ բարերար կը հանդիսանան բանիւ եւ արդեամբք, մանաւանդ Գերապատիւ Ս. Հայր Գրիգորիսը որ զձեզ քաջալերելու համար մրցանակներով պիտի պսակէ զձեզ: Վերջապէս այն երկիւղի եւ երախտագիտութեան չաւիղն ընտրեցէք պարկեշտութեան դրօշակի ետեւէն ընթանալով, որով պիտի երջանկանայք ապագային:

Օն ուրեմն յառաջ մատիք ձեր ծաղիկներն ու տնաս նախախայրիքը ներկայացնել ազգասէր հանդիսականացս որ եկած են զձեզ խրախուսելու:

1872 Նոյեմբեր 21 Սարգիս Բարսեղեան:

ՄԱՆՐԱՎԷՊ

Երիտասարդ վարդապետ մը ամուսնութեան մը ներկայ գտնուելու համար Եկեղեցի կը հրաւիրուի, և երբ պսակիչ քահանային կարդացած աղօթքին «արդ խորհուրդս այս մեծ է» ի խօսքը կիմանայ, այլ ևս չ'կրնալով համբերել, տէր հայր կըսէ զղջացեալը, ափսոս որ այդ խորհուրդը մենք չը գիտցանք... ունտի գիտցողներն ալ թող լաւ անոր յարգը ճանչնան:

ԽՄԲԱԳԻՐ—ՏՆՕՐԷՆ
ՅՈՎ ԱԿԻՄ Գ. ԲԷԻՍԵԱՆ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ Ռ. Յ. ՔԵԻՐՔԵԱՆ